

Hyvinvoinnin edistämisen suunnittelijan palkkaaminen kansalaistoiminnan palveluihin painopisteenä ehkäisevä päihdetyö

Hyvinvoinnin edistämisen lautakunta 22.05.2024 § 30
3454/12.03.00/2024

Valmistelijat / lisätiedot:

kansalaistoiminnan palveluiden päällikkö Kati Vähäsarja, puh. 044 718 2513
ehkäisevän päihdetyön koordinaattori Tiina Nykky, puh. 044 718 3448
hyvinvointikoordinaattori Tanja Tilles-Tirkkonen, puh. 044 718 2506
etunimi.sukunimi(at)kuopio.fi

Päätösehdotus

apulaiskaupunginjohtaja HEP KOP Pekka Vähäkangas

Hyvinvoinnin edistämisen lautakunta merkitsee hyvinvoinnin edistämisen suunnittelijan (1 htv) lisäresurssin valmistelun tiedoksi. Ehkäisevään päihdetyöhön painottuva suunnittelijan tehtävä huomioidaan talousarvio 2025 valmistelussa.

Päätös

Hyvinvoinnin edistämisen lautakunta hyväksyi päätösehdotuksen.

Selostus

Ehkäisevä päihdetyö kunnan lakisääteisenä tehtävänä

Alueen asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen on yksi kunnan keskeisistä tehtävistä. Kuopion kaupungin kansalaistoiminnan palveluihin sijoittuvien ehkäisevän päihdetyön (1 htv) ja hyvinvoinnin edistämisen (1 htv) koordinaattoreiden työnkuvat ovat laaja-alaiset. On tärkeää, että ehkäisevän päihdetyön sekä laajemmin hyvinvoinnin edistämisen koordinoiminen ja -suunnittelun tehtävien toteutukseen on käytettävästi riittävästi työaika -kaupungin asukasmäärä, maantieteellinen laajuus sekä hyvinvoinnin haasteet huomioiden - uusimman tutkimustiedon hyödyntämiseen, vaikuttavien käytäntöjen toteuttamiseen, asukkaiden hyvinvointiin liittyvään viestintään sekä toiminnan kehittämiseen myös ulkopuolisen hankerahoituksen avulla. Tavoitteena on yhä vahvistaa toiminnan vaikuttavuutta ja kohdentamista.

Laki ehkäisevän päihdetyön järjestämisestä astui voimaan 1.12.2015. Laissa määritetään tarkasti kuntien tehtävät ehkäisevän päihdetyön suhteen sekä edellytetään kunnissa olevan tehtävistä huolehtimiseen nimetty taho. Suurissa kunnissa on tavallisesti ehkäisevän päihdetyön koordinaattori tai ehkäisevän päihdetyön tiimi, joka vastaa osaltaan lain toteutuksesta. Isommissa kunnissa on usein kaksi-kolme ehkäisevän päihdetyön tekijää (esimerkiksi koordinaattori ja suunnittelija). Toisaalta esimerkiksi Siilinjärvellä, Porissa ja useissa Etelä-Suomen pienissä kunnissa on yksi kokopäiväinen ehkäisevän päihdetyön koordinaattori.

Nykytilan kuvaus

Tilastojen mukaan mielenterveys- ja päihdeongelmat sekä yksinäisyyden kokeminen ovat lisääntyneet Kuopion alueella tietyllä väestönosalla. Julkisuudessa on keskusteluttanut eniten nuorten mielenterveys- ja päihdehaasteiden lisääntyminen. Nuorten päihdekokeilujen kynnys on madaltunut kansainvälisen huumekaupan rantauduttua Suomeen, ja netti sekä useat some-sovellukset mahdollistavat huumeiden helpon saannin. Laajemmin

nuoria ja nuoria aikuisia koskee nikotiinituotteiden (nuuska, sähkö tupakka, nikotiinipussit) käytön merkittävä lisääntyminen. Korjaavan mielenterveys- ja päihdetyön kysynnän jatkuva kasvu pidentää jo ennestään pitkiä hoitojonoja ja pitkittää entisestään hoitoon pääsyä. Ennaltaehkäisevää työtä tekevät tahot joutuvat usein toimimaan päihdeongelmaisista nuoria kannattelevina hoitotahoina, vaikka sen ei kuuluisi olla heidän tehtävänsä. Samoin Poliisin resurssit ovat kiristyneet niin paljon, että ennaltaehkäisyyn ei heillä esimerkiksi nikotiinituotteiden tai kannabiksen käytön suhteen jää Poliisin mukaan aikaa.

Kuopion ehkäisevässä päihdetyössä lasten ja nuorten tilanteen kiristyminen näkyy niin, että ko ikäryhmään kohdentuu valtaosa työpanoksesta ja ajasta. Ehkäisevän päihdetyön koordinaattorin tehtävänä on toimia kaikkien ikäryhmien hyväksi ja kaikkien päihteiden aiheuttamien haittojen ennaltaehkäisyn puolesta. Parin vuoden aikana lapsiin, nuoriin ja heidän vanhempiin liittyvät toimenpiteet tehtävässä ovat kuitenkin vääjäämättä korostuneet. Aika ja resurssit eivät ole mahdollistaneet riittävää ottautumista muihin ikäryhmiin, kuten työikäisiin ja ikääntyneisiin kuopiolaisiin.

Maaseutualueiden omat erityistilanteet tai kotona asuvat kehitysvammaiset tulisi pystyä huomioimaan ehkäisevässä päihdetyössä nykyistä paremmin ja yhdenvertaisemmin. Viestintää ja erityisesti sosiaalisen median työtä olisi tarvetta tehdä enemmän, jotta kohderyhmä, erityisesti nuoret, tavoitettaisiin nykyistä paremmin. Maahanmuuttajien parissa tehtävään ehkäisevään päihdetyöhön on pystytty paneutumaan yksiselitteisen riittämättömästi. Ehkäisevän päihdetyön tuen tarve kouluilla ja varhaiskasvatuksessa on lisääntynyt jatkuvasti haasteiden yleistyttyä voimakkaasti.

Ehkäisevä päihdetyö toimii vahvasti paikallisissa, alueellisissa ja valtakunnallisissa verkostoissa. Potentiaalia ja tarvetta olisi myös vahvistaa kansainvälistä yhteistyötä. Verkostot tuovat osaltaan ohjausta ja tietoa ehkäisevän päihdetyön tilanteesta ja ajankohtaisista asioista ja kaupunki puolestaan välittää tietoa ja Kaupungin tavoitetilaa verkostoille ja koordinoi toimijoiden välisiä yhteisiä toimenpiteitä. Yhteinen ehkäisevän päihdetyön päämäärä ja sen mukainen toiminta edistää Hyvän elämän pääkaupunki -vision, Hyvinvoiva Kuopio -ohjelman ja Kuopion hyvinvointisuunnitelman tavoitteiden toteutumista. Hyvinvointialueuudistuksen myötä on myös tullut merkittävä uusi yhdyspintatyö uutena sisältönä ehkäisevän päihdetyön koordinaattorin tehtävänkuvaan.

Olisi erittäin tarpeellista ennakoita tulevia haasteita ja niihin varautuen tutkia muissa maissa toteutettuja vaikuttavia ehkäisevän päihdetyön innovaatioita. Myös hankkeista pitää olla tietoinen, millaisia hyvinvoinnin edistämiseen liittyviä hankkeita alueellamme on. Hyvinvoinnin koordinaattorit ovat tuoneet useita hankkeita ja työmuotoja Kuopioon, kuuluvat ohjausryhmiin ja vievät hankkeiden asioita eteenpäin esimerkiksi kouluille tai nuorisotyöhön.

Monet tässä ajassa vaikuttavat ilmiöt heijastuvat laajasti eri ikäryhmiin ja erityisesti heikommassa asemassa oleviin. Järjestöavustusten määrä pienenee niin valtion kuin kuntien rahoituksessa merkittävästi, mikä tulee oletettavasti näyttäytymään yhdistysten toiminnan supistumisena. Näin ollen olemassa olevat resurssit tulee saada entistäkin vahvemmin toimimaan yhdessä ja toteuttamaan vaikuttavia työtapoja.

Ehkäisevä päihdetyö on asiantuntijatyötä, jonka vaikuttava toteutuminen edellyttää monikanavaista ja monelle kohderyhmälle suunnattua viestintää.

Jatkuvana tavoitteena on saada käännettyä päihteisiin kytkeytyvien tilastojen suunta parempaan päin – toisin sanoen lisätä koko ajan toiminnan vaikuttavuutta pitkäjänteisesti. Tavoitteeseen pääsy edellyttää vahvaa viestintää. Kuopion kaupungin markkinoinnin ja viestinnän yksikön toimintaa on suunnattu siten, että yksiköt ja palvelualueet viestivät aiempaa vahvemmin itse toiminnastaan. Kansalaistoiminnan palveluissa ei ole erillistä viestintäresurssia, vaan kukin hoitaa oman asiantuntijuutensa puitteissa viestintää ja yksi työntekijöistä on vastuutettu koordinoimaan yksikön viestintää päätehtävänsä (yhteisökoordinaattori) ohella. Ehkäisevän päihdetyön näkyvyys jää viestintäresurssien ja ajan puutteessa liian vähäiseksi, ottaen huomioon aiheen merkittävyyden kuopiolaisten jatkuvana hyvinvointihaasteena. Taloudellisesti haastavina aikoina päihteisiin liittyvät ongelmat tunnetusti lisääntyvät ja seuraukset näkyvät vuosia. Vallitsevan taloustilanteen voidaan olettaa heijastuvan kuopiolaisten päihdeidenkäyttöön ja ennaltaehkäisyyn panostus on ensiarvoisen tärkeää tässä hetkessä. Kuopion kaupungin talouden tasapainotusohjelman yhtenä toimenpiteenä on ulkopuolisen rahoituksen lisääminen. Ulkopuolista rahoitusta on hyvin tarjolla myös ehkäisevään päihdetyöhön, mutta tulee olla myös riittävä henkilöresurssi suunnittelemaan hankkeita, hakemaan rahoitusta ja hallinnoimaan hankkeita. Pohjois-Savon laajuinen, Kuopion kaupungin hallinnoima Mieliteko-ohjelma ei poista tarvetta ehkäisevän päihdetyön lisäresursointiin.

Suunniteltu tehtäväkuvaus hyvinvoinnin edistämisen suunnittelijalle
Hyvinvoinnin edistämisen suunnittelijan tehtävän painopisteeksi on ajateltu ehkäisevän päihdetyön toimenpiteiden suunnittelua, toteutusta ja viestintää. Suunnittelijan tehtävä tukee ehkäisevän päihdetyön koordinaattorin ja hyvinvoinnin edistämisen koordinaattorin työtä. Hyvinvoinnin edistämisen koordinaattorin työtä suunnattaisiin yhä enemmän vaatimaan tiedolla johtamisen kehittämiseen ja poistettaisiin tehtäväkuvasta tapahtumien organisointiin ja kampanjoihin liittyvät tehtävät.

Tehtävät

- Ehkäisevän päihdetyön koulu- ja oppilaitosyhteistyö (erityisesti kohderyhmälle suunnatut yleisötilaisuudet, kaupunkitasoiset vanhempainillat, Wilma-tiedotus, messut yms.)
- Tapahtumien valmistelu ja toteutus (vuosittain toistuvat ehkäisevän päihdetyön viikon tapahtumat, Hyvä mieli -päivä, hyvinvointiseminaari sekä muut koulutukset ja seminaarit)
- Ehkäisevän päihdetyön monikanavainen viestintä eri kohderyhmille (tiedolla johtamisen tueksi tilannekuvasta viestiminen, viestintämateriaalien tuottaminen, some-viestintä, kampanjamateriaalit, verkostoviestintä)
- Valtakunnalliseen ehkäisevän päihdetyön Pakka-toimintatavan toteutukseen osallistuminen
- Hankevalmistelu ehkäisevän päihdetyön koordinaattorin ja hyvinvointikoordinaattorin kanssa
- Muut tarvittavat tehtävät

Palkka: Suunnittelija, hyvinvoinnin edistäminen (ehkäisevä päihdetyö) 3 090,19 €/kk

Vaikutusten arviointi

Liitteenä

